

İLKÖĞRETİM OKULU ÖĞRETMENLERİNİN ZAMAN YÖNETİMİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Emine GÖZEL*

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okulu öğretmenlerinin zaman yönetimi hakkındaki görüşlerini bazı değişkenler açısından incelemektir. Çalışmada, ilköğretim okulu öğretmenlerinin zaman yönetimi hakkındaki görüşlerinde cinsiyet, kıdem ve okul türü değişkenleri açısından farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışma Denizli il örnekleminde 468 ilköğretim okulu öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. İlköğretim okulu öğretmenlerinin cinsiyet, kıdem ve okul türü değişkenlerine göre zaman yönetimi hakkındaki görüşlerini belirlemek için Britton ve Tesser (1991) tarafından geliştirilen Zaman Yönetimi Envanterinin 23 maddelik adaptasyonu olan “Zaman Yönetimi Anketi” uygulanmıştır. Ankette elde edilen nicel verilerin değerlendirilmesinde betimsel istatistikler, t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır: İlköğretim Okulu I. II. Kademe öğretmenlerinin genel zaman yönetimi (zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar) hakkındaki görüşlerinde “kıdem (hizmet yılı)”e bağlı anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ancak İlköğretim Okulu öğretmenlerinin genel zaman yönetimi (zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar) hakkındaki görüşlerinde “cinsiyet ve okul türü”ne bağlı anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Zaman yönetimi, ilköğretim okulu öğretmenleri, cinsiyet.

Investigation of the Views of Elementary School Teachers about the Time Management According to Some Variables

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the views of elementary school teachers about the time management according to some variables. This study intended to determine differences in the views of elementary school teachers about the time management gender, experience and school type. There were a total of four hundreds sixty eight elementary school teacher involved in this study conducted in Denizli. The researcher used an inventory called “Time Management Inventory” developed by Britton and Tesser (1991). The adapted version of the inventory including 23 items was used in this study to find out the views of the participants according to variables of gender, experience and school type. After the collection of the quantitative data, the researchers used descriptive statistics, t test and One-Way ANOVA in the analysis of the data. The following results have been reached according to the findings: There is significant difference in the views of elementary and middle school teachers about the general time management according to variable of experience. But there is no significant difference in the views of elementary school teachers about the general time management according to variable of gender and school type.

Key Words: Time management, Elementary school teachers, gender.

* Sınıf Öğretmeni, Denizli

Not: Bu çalışma yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

GİRİŞ

Dünyada toplumsal açıdan bir zaman yetersizliği yaşanmaktadır. Toplumlardaki söz konusu bu zaman yetersizliği toplumsal yaşamı farklı boyutlarda etkilemekte ve eğitim örgütleri de bu zamandan kendini soyutlayamamaktadır. Bu nedenle insanlar, sınırlı zamanda birçok işi yapmak durumunda kalmaktadırlar. Belli bir süre içinde yapılması beklenen işlerin bitirilememiş olması, insanları zaman kavramı konusunda düşünmeye sevk etmiştir. Zaman, hepimizin hissettiği ama dokunamadığı, geri dönüşü olmayan, kullanıldıkça yerine yenisi konulmayan yaşantımızdaki en önemli, aynı zamanda tanımlanması zor ve soyut bir kavramdır. Bunun yanı sıra zaman, herkesin eşit olarak sahip olduğu ama aynı şekilde kullanamadığı, israf edilmemesi gereken, yenilenmesi mümkün olmayan çok değerli, eşsiz bir kaynaktır.

Sabuncuoğlu ve Tüz (1998)'e göre, insan yaşantısı çok yönlü ve çok çeşitli eylemlerle doludur. Eylemin değeri de çoğu kez zamanla ölçülür. İşlerin zamanında başlaması, bitmesi, işe zamanında gelme ve gitme, söz verme, insan ve diğer varlıkların gelişimi hep zamanla değerlendirilir. Zaman ne başka bir şeyle değiştirilir, ne durdurulabilir, ne de geriye doğru işletilebilir (Paşa, 2001: 4).

Zaman yönetimi, günlük yaşamın akışını sağlama, olayları kontrol etme ve kişinin kendisini yöneterek olayları denetleme işidir. Bu doğrultuda zaman yönetimi, kişinin gerek iş gerek sosyal yaşamında, amaçlarına etkin bir şekilde ulaşabilmesi için “planlama, örgütleme, yürütme, denetleme” gibi yönetim araçlarını kendi programına uygulama süreci olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Zamanı yönetmek kişisel beceri ve kararlılık gerektirir. Verimlilik sağlamak için zamanı bir plan dâhilinde ekonomik olarak kullanmak gerekir (Karaoğlu, 2006: 40). Çünkü zamanın geri getirilememesi veya kaybının telafisinin mümkün olmaması planlı olmayı gerekli kılmıştır. Zamanı iyi kullanan kişi, zamanını iş ve sosyal hayatında değişik etkinlikler arasında planlı olarak paylaştırılabilen kişidir. Zaman yönetimini uygulamak için, sadece zamanı planlamak yetmez. Bunun yanı sıra çıkabilecek problemlere karşı hazırlıklı olmayı, bu problemlerin sebeplerini bilmeyi, zaman tuzaklarından uzak kalmayı da bilmek gerekir. Bunun yanında zaman yönetiminde, elektronik hatırlatıcıların kullanılması, verimli saatlerin belirlenmesi, etkili iletişime ve işbirliğine önem verilmesi, doğru planlama yapılması da önemlidir.

Hayatın her aşamasında etkili olan zaman kavramı, eğitimi de derinden etkilemeye başlamıştır. Eğitim öğretim yarışının hızlandığı günümüzde,

Emine GÖZEL

istenilen amaca ulaşmak için zamanın akıllıca kullanılması gerekir. Eğitim alanında zaman yönetiminin ön koşulu, planlamadır. Çünkü planlama, bireyin doğru kararı doğru zamanda vermesiyle başlar ve verdiği kararı kendi etkinliklerine uygulamasıyla birey, amacına ulaşır. Zamanı planlarken, öncelikle yapılması gereken işler listelenmeli ve listeye göre etkinlikler uygulanmalıdır. Bu nedenle yapılacak işlerin ivedilik ve önceliğine göre gerçekleştirilmesi önem arz eder.

Okullardaki eğitim öğretim sürecinde öğretmenlerin önemi yadsınamaz. Eğitim kurumlarında zamanı değerlendirmede en önemli rolü ve sorumluluğu öğretmenler üstlenmektedir. Yani, zamanın etkisini en çok üzerinde hissedenler öğretmenlerdir, denilebilir. Bu nedenle zaman yönetimi, öğretmenler için çok önemli bir yönetim alanıdır. Bu bağlamda öğretmenlerin, kendi zaman dilimlerinde kendilerini en iyi bir biçimde yönetmesi, denetlemesi için gerekli bilgi ve beceriye sahip olması gerekir. Öğretmen, akıp giden zamanı yakalayabilmeli ve fırsata dönüştürebilmelidir.

Başarılı bir zaman yönetimi, sadece çalışmakla değil zamandan verimli bir şekilde yararlanmakla olur. Öğretmenler, bir akademik dönemin sonunda ne olacağına, hangi hedefleri gerçekleştireceğine öncelikle karar vermelidir. Öğretmen-öğrenci bir bütündür. Ama öğrenciyi şekillendiren, ona yön veren de öğretmendir. Öğretmen, zamanı iyi organize eder ve doğru programlayabilirse kendi başarılarının yanında öğrencilerinin de başarılarını sağlarlar. Bunun sonucunda eğitimdeki başarının artması da muhakkaktır.

Görüldüğü gibi, zamanın iyi yönetilememesi, öğretmenler için hem eğitimde hem de sosyal yaşamda önemli bir problemdir. Öğretmenlerin eğitim öğretim alanında kendi programlarını aktif bir şekilde yürütmesi, amaçlarına ulaşmak için mevcut zamanı iyi değerlendirmesi, zaman yönetimi açısından kaçınılmazdır.

Bu doğrultuda, ilköğretim okulu I. ve II. kademe öğretmenlerinin cinsiyet, kıdem ve okul türü değişkenlerine göre zaman yönetimi becerilerine ilişkin algılarının etki düzeyinin ortaya çıkarılması bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmanın, öğretmenlerin mesleklerine ve sosyal yaşamlarına zaman yönetimi açısından katkıda bulunması beklenmektedir.

Eğitim kurumlarında da “*Zaman Yönetimi*” konusu ile ilgili çalışmalarda son on yıl içerisinde hızlı bir artış görülmüştür. Bu konuda yapılan bazı araştırmalar şöyle özetlenebilir: Alay ve Koçak (2003) tarafından yapılan “Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki” adlı çalışmada, (seçilmiş) üniversite öğrencilerinin zaman yönetimleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki araştırılmış ve bu

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

uygulamanın cinsiyete göre bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Öğrencilerin akademik başarı ortalamaları, üniversite kayıtlarından alınmıştır. Araştırmada toplam 361 öğrenci yer almıştır. Araştırmacılar, genel zaman yönetiminin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğunu ve bu farklılığın bayan öğrenciler lehine çıktığını belirtmişlerdir.

Zaman yönetimiyle ilgili en önemli araştırmalardan biri de Erdul (2005) tarafından yapılan “Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki” isimli çalışmasıdır. Bu çalışma, 2003–2004 Öğretim Yılında, Hacettepe Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler arasından 181’i kız, 141’i erkek olmak üzere 322 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Çalışmada, zaman yönetimi becerilerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görüldüğü ve bu farklılığın kız öğrenciler lehine olduğu belirtilmiştir.

İşcan (2008) tarafından yapılan “Pamukkale Üniversitesi Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerilerinin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi” adlı çalışmada Pamukkale Üniversitesi öğrencilerinin zaman yönetimi beceri düzeylerini ve bunların akademik başarı üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışma, 375 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada zaman yönetimi becerilerinin cinsiyet, fakülte, öğrenim gördükleri sınıf ve yaşadıkları yer değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirtilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okulu I. ve II. kademe öğretmenlerinin cinsiyet, kıdem ve okul türü değişkenlerine göre genel zaman yönetimine (zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar) ilişkin görüşlerini incelemektir. Bunun ışığında, çalışmanın öğretmenlerin zamanlarını daha verimli ve etkili kullanmaları için yol göstermesi beklenmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırmada tarama yöntemi uygulanmıştır. Söz konusu model, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlamayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2000). Bu çalışmada tarama yöntemi doğrultusunda ilköğretim okulu öğretmenlerine, zaman yönetimi hakkındaki görüşlerini cinsiyet, kıdem ve okul türü açısından belirlemek amacıyla “Zaman Yönetimi Envanteri” uygulanmıştır.

Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim okulu öğretmenlerinin “cinsiyet” değişkenine göre; genel zaman yönetimi (zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar) hakkındaki görüşlerinde anlamlı farklılık var mıdır?

Emine GÖZEL

2. İlköğretim okulu öğretmenlerinin “okul türü” değişkenine göre; genel zaman yönetimi (zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar) hakkındaki görüşlerinde anlamlı farklılık var mıdır?

3. İlköğretim okulu öğretmenlerinin “kıdem (hizmet yılı)” değişkenine göre; genel zaman yönetimi (zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar) hakkındaki görüşlerinde anlamlı farklılık var mıdır?

Evren Örneklem

Bu araştırma 2008–2009 eğitim öğretim yılında Denizli il merkezinde yürütülmüştür. Çalışmaya toplamda 468 ilköğretim okulu öğretmeni katılmış olup, aşağıda cinsiyet, kıdem ve okul türüne göre öğretmen dağılımı görülmektedir. Bu çalışmada öğretmenler rasgele seçim yapılmamış ve uygun örneklem (convenience sampling) yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntemle katılımcılar çalışmaya rasgele değil de, gönüllülük esasına göre katılmaktadırlar (McMillian, 2000).

Tablo 1. Araştırmada Katılımcı Olarak Yer Alan I. ve II. Kademe Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Katılımcı Öğretmen Sayısı (N)	%
Bayan	249	53.2
Erkek	219	46.8
Toplam	468	100.0

Yukarıda Tablo–1’de çalışmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin cinsiyete bağlı dağılımı görülmektedir. Bu çalışmada yer alan I. ve II. kademe öğretmenlerinden 249 kişi (% 53.2) bayan, 219 kişi (%46.8) ise erkektir.

Tablo 2. Araştırmada Katılımcı Olarak Yer Alan I. ve II. Kademe Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türüne Göre Dağılımı

İlköğretim Okulları	Katılımcı Öğretmen Sayısı (N)	%
Resmi İlköğretim	380	81.2
Özel İlköğretim	88	18.8
Toplam	468	100.0

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Yukarıda Tablo-2’de bu araştırmada yer alan I. ve II. Kademe öğretmenlerinden 380 kişi (% 81.2) resmî ilköğretim okulunda, 88 kişi (%18.8) ise özel ilköğretim okulunda görev yapmaktadırlar.

Tablo 3. Araştırmada Katılımcı Olarak Yer Alan I. ve II. Kademe Öğretmenlerin Kıdeme (Hizmet Yılı) Göre Dağılımı

Kıdem (Hizmet Yılı)	Katılımcı Öğretmen Sayısı (N)	%
1–5 yıl	72	15.4
6–10 yıl	79	16.9
11–15 yıl	65	13.9
16–20 yıl	70	15.0
21–25 yıl	95	20.3
26 ve üzeri	87	18.6
Toplam	468	100.0

Yukarıda Tablo-3’te bu çalışmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin öğretim tecrübesine (kıdeme) bağlı dağılımı görülmektedir. Bu çalışmada yer alan I. ve II. Kademe öğretmenlerinden 72 kişi (% 15.4) 1–5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, 79 kişi (% 16.9) 6–10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, 65 kişi (%13.9) 11–15 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, 70 kişi (% 15.0) 16–20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, 95 kişi (% 20.3) 21–25 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler ve 87 kişi (% 18.6) ise 26 yıl ve üzeri kıdeme sahiptirler.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Araştırmada, ilköğretim okulu öğretmenlerinin zaman yönetimi hakkındaki görüşlerini bazı değişkenler açısından belirlemek için Britton ve Tesser (1991) tarafından geliştirilen, Alay ve Koçak (2003) tarafından Türkçeye uyarlanan, Erdul (2005)’un ölçeği, üniversite öğrencilerine yönelik olduğundan, bu araştırma için, ölçek maddelerinde değişiklikler yapılarak öğretmenler için uyarlanmıştır. Ölçme aracının 50 kişilik ilk pilot çalışması sonucunda ölçeğin “zaman tutumları” ve “zaman harcattırıcılar” alt boyutlarının güvenilirliği düşük çıktığı için öğretmenlerden gelen uyarılar da dikkate alınarak maddelerin anlamlarından uzaklaşmadan cümlelerde sadeleştirme yapılmıştır. Ayrıca Erdul’un ölçeğinde yer alan “bazen” ve “nadiren” seçeneklerinin anlamlarının yakınlığını düşünerek, “nadiren” seçeneği ölçekten çıkartılmıştır. Öte yandan

Emine GÖZEL

ölçekte yer alan maddeler, soru tarzından düz cümlelere çevrilmiştir. Tüm bu değişikliklerden sonra ölçeğin güvenilirliğini saptamak amacıyla (ilk pilot çalışmada uygulanan öğretmenlerden farklı 50 kişiye) ikinci pilot çalışması yapılmıştır. Bunun sonucunda ölçek, ilgili alanda çalışan bir uzman grubunun görüşüne sunulmuş, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış, kapsam geçerliliği de dikkate alınarak ölçekteki bazı maddeler çıkartılmış, sonuçta kullanılan anket 23 maddeden oluşmuştur.

Zaman Yönetimi Envanteri, Alay ve Koçak (2002) tarafından yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında tüm ölçek için güvenilirlik 0.87'dir. Alt gruplarda Cronbach alfa seviyesi 16 maddelik "zaman planlaması" alt ölçeği için 0.88, "zaman tutumları" alt ölçeğinin Cronbach alfa seviyesi 0.66 ve "zaman harcattırıcılar" alt ölçeğindeki ise 0.47 olarak bulunmuştur (akt: Erdul, 2005: 37). Bu çalışmada ise ilköğretim okulu öğretmenlerinin "zaman yönetimi" hakkındaki görüşlerini cinsiyet, kıdem ve okul türü değişkenleri açısından incelemek için yapılan çalışmanın güvenilirliği, "genel zaman yönetimi" ölçeği için 0.81; genel zaman yönetiminin "zaman planlaması" (11 maddelik) alt boyutu için 0.83; "zaman tutumları" (7 maddelik) alt boyutu için 0.59 ve "zaman harcattırıcılar" (5 maddelik) alt boyutu için 0.43 olarak bulunmuştur. "Zaman harcattırıcılar" alt boyutunun 0.43 çıkmasının nedenlerinden biri 19. soru (Sigara içmenin zaman kaybettirici olduğunu düşünürüm) olabilir. Çünkü özellikle sigara içen öğretmenlerin, bu soruya olumsuz cevap vermiş oldukları düşünülmektedir. (Anketteki söz konusu sorunun, testin genel yapısıyla çok ilgili olmadığı şeklinde algılanmış olabileceği de düşünülebilir.) Bunun yanı sıra Erdul (2005), yaptığı tez çalışmasının "zaman harcattırıcılar" alt boyutunda 0.47 olarak çıkan güvenilirlik sonucu için, "Araştırmacılar, bu alfa seviyelerinin az sayıdaki soruların bu alt gruplarda toplanmasından kaynaklandığını düşünmektedirler" şeklinde bir görüş belirtmiştir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan "Zaman Yönetimi Envanteri" iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise öğretmenlerin zaman yönetimi hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik 4 seçenekten oluşan bir ölçek yer almaktadır. Öğretmenlerden, her maddenin karşısında bulunan "Her zaman", "Sık sık", "Bazen" ve "Hiç" seçeneklerinden birinin işaretlenmesi istenmiştir. Katılma derecesi aralıkları ($n-1: n$) formülü kullanılarak bulunmuştur. Hesaplama sonucu 1 ile 4 arasındaki aralık genişliği 0.75 olarak belirlenmiştir. Ankette yer alan olumlu maddelerin katılma düzeyleri için sınırlar; 1.00–1.75 "Hiç", 1.76–2.51 "Bazen", 2.52–3.27 "Sık sık" ve 3.28–4.00 "Her Zaman" olarak belirlenmiştir. Ölçekten

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

alınabilecek en düşük puan 23, en yüksek puan ise 92'dir. Bunun yanı sıra ölçekte bulunan negatif maddeler değerlendirme aşamasında ters çevrilmiştir.

Ölçeklerden elde edilen veriler betimsel istatistik, $\alpha = 0.05$ anlamlılık düzeyinde Bağımsız Örneklem t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) yöntemleri ile incelenmiş ve istatistikî sonuçlar tablolar halinde bulgular kısmında sunulmuştur.

BULGULAR VE YORUMLAR

1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

1.1. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin “Cinsiyet” Değişkenine Göre; Genel Zaman Yönetiminin Alt Boyutları; Zaman Planlaması, Zaman Tutumları ve Zaman Harcattırıcılar ile Genel Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşleri

Tablo 4. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre, Genel Zaman Yönetimi Ve Alt Boyutlarına (Zaman Planlaması, Zaman Tutumları Ve Zaman Harcattırıcılar) İlişkin Görüşlerini Gösteren T Testi Sonuçları

BOYUTLAR	CİNSİYET	N	\bar{x}	s	t	P
Zaman planlaması	Erkek	219	33.3105	5.07417	-0.737	0.461
	Bayan	249	33.6787	5.65197		
Zaman tutumları	Erkek	219	20.9178	3.16411	0.111	0.912
	Bayan	249	20.8835	3.48246		
Zaman harcattırıcılar	Erkek	219	16.2329	2.38797	-3.942	0.000
	Bayan	249	17.0683	2.16817		
Genel zaman yönetimi	Erkek	219	70.4612	8.08170	-1.487	0.138
	Bayan	249	71.6305	8.83359		

*p<0.05

Yukarıda Tablo 4 incelendiğinde, ilköğretim okulu öğretmenlerinin genel zaman yönetiminin “zaman planlaması” ile “zaman tutumları” alt boyutlarında cinsiyete bağlı görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Yani, zaman planlaması ve zaman tutum ve becerileri noktalarında erkek öğretmenler ile bayan öğretmenlerin görüşleri benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda bayan ve erkek öğretmenlerin, kısa ve uzun vadeli işlerini

Emine GÖZEL

planlamalarında, zamanı kontrol edebilme noktalarında benzer davranışlar gösterdikleri ileri sürülebilir.

Bulgular, İşcan (2008) tarafından yapılan çalışmada, zaman planlama becerileri açısından cinsiyet değişkenine göre farklılık bulunmazken; zaman yönetimi tutum ve becerileri açısından cinsiyet değişkenine göre farklılık olduğu belirtilmiştir. Öte yandan Alay ve Koçak (2003) tarafından yapılan çalışmada zaman planlaması boyutunda cinsiyet açısından farklılık bulunurken, zaman tutumları boyutunda cinsiyete bağlı bir farklılık olmadığı ifade edilmiştir.

Ancak öğretmen görüşlerinde genel zaman yönetiminin “zaman harcattırıcılar” alt boyutuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş ve bu farklılığın bayan öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Yani bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre normal bir okul gününde, kendi özel işlerine, okul işlerinden daha çok zaman harcamamakta, sigara içmenin zaman kaybettirici olduğunu düşünmekte ve çoğu kez okulla ilgili önemli işlerini son güne bırakmadıklarını ifade etmektedirler. Bu sonuca göre, çalışmada yer alan ilköğretim okulu bayan öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre zaman kaybettirici alışkanlıklardan veya etkinliklerden daha fazla kaçındıkları ileri sürülebilir.

Bulgular, Alay ve Koçak (2003) ile İşcan (2008) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmanın bulgularıyla tutarlılık göstermemektedir. Bu sonuç, adı geçen çalışmalarla bu çalışmanın örnekleminin farklılığından kaynaklanıyor olabilir.

Bunun yanı sıra ilköğretim okulu öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre, genel zaman yönetimi hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğretmenlerin bu görüşleri, bu çalışmaya katılan erkek ve bayan öğretmenlerin genel zaman yönetimi hakkında birbirine yakın becerilerde buldukları ileri sürülebilir. Özetle, cinsiyetin genel zaman yönetimine ilişkin öğretmen görüş değerlendirilmesinde etken bir faktör olmadığı söylenebilir.

Benzer şekilde, İşcan (2008) tarafından yapılan çalışmada zaman yönetimi becerileri açısından cinsiyet değişkeninin etken bir faktör olmadığı belirtilmiştir.

Diğer yandan, Alay ve Koçak (2003) tarafından yapılan çalışmada genel zaman yönetiminde cinsiyet açısından farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılığa göre kız öğrencilerin genel zaman yönetimi açısından erkek öğrencilere oranla daha başarılı oldukları saptanmıştır.

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

2.1. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin “Okul Türü” Değişkenine Göre; Genel Zaman Yönetiminin Alt Boyutları; Zaman Planlaması, Zaman Tutumları ve Zaman Harcattırıcılar ile Genel Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşleri

Tablo 5. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Okul Türü Değişkenine Göre, “Zaman Planlaması”, “Zaman Tutumları”, “Zaman Harcattırıcılar” Alt Boyutları ile “Genel Zaman Yönetimine” İlişkin Görüşlerini Gösteren T Testi Sonuçları

BOYUTLAR	OKUL TÜRÜ	N	\bar{x}	s	t	P
Zaman planlaması	Resmî okul	380	33.4947	5.35913	-0.097	0.923
	Özel okul	88	33.5568	5.53538		
Zaman tutumları	Resmî okul	380	20.9658	3.17500	0.893	0.372
	Özel okul	88	20.6136	3.95501		
Zaman harcattırıcılar	Resmî okul	380	16.5421	2.37307	-3.026	0.008
	Özel okul	88	17.2614	1.91482		
Genel zaman yönetimi	Resmî okul	380	71.0026	8.31456	-0.426	0.670
	Özel okul	88	71.4318	9.30677		

*p<0.05

Yukarıda Tablo 5 incelendiğinde, ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul türü değişkenine göre, genel zaman yönetiminin “zaman planlaması”, “zaman tutumları” alt boyutlarında görüşler arasında bir farklılaşma bulunmamaktadır. Bu sonuca göre, hem özel hem resmî ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler, zamanlarını değerlendirmede, planlamada, verimli kullanmada yeterli bilgi ve beceriye sahiptirler denilebilir.

Ancak öğretmen görüşlerinde genel zaman yönetiminin “zaman harcattırıcılar” alt boyutuna ilişkin görüşleri arasında okul türüne bağlı anlamlı bir farklılık bulunmuş ve bu farklılığın özel okullar lehine olduğu saptanmıştır. Bu durumda özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler, resmî ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlere göre normal bir okul gününde, kendi özel işlerine, okul işlerinden daha çok zaman harcamakta, sigara

Emine GÖZEL

içmenin zaman kaybettirici olduğunu düşünmekte ve çoğu kez okulla ilgili önemli işlerini son güne bırakmadıklarını ifade etmektedirler.

Bunun yanı sıra ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul türü değişkenine göre, genel zaman yönetimi hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bundan dolayı, okul türünün öğretmenlerin zaman yönetimi becerileri üzerinde etkili bir değişken olmadığı söylenebilir. Bu husus, yapılan iş ve çalışılan mekânın her iki grup öğretmen için aynı oluşunun göstergesi olabilir. Yani, ister resmî ister özel okulda çalışıyor olsun, öğretmenlerin belli bir plan çerçevesinde, belli müfredatı uygulamalarından böyle bir sonuç çıkıyor olabilir. Özel okullardaki “en iyi olma” duygusunun, resmî okullarda da olması başka bir neden olarak sayılabilir. Bu doğrultuda öğretmenlerin bu görüşlerinden, hem okul içinde hem özel yaşamlarında zaman yönetimi becerilerini benzer düzeyde kullandıkları sonucu çıkarılabilir.

3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

3.1. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin “Kıdem (Hizmet Yılı)” Değişkenine Göre Zaman Planlaması Hakkındaki Görüşleri

Tablo 6. Katılımcıların Kıdem Değişkenine Göre Genel Zaman Yönetimi ve Alt Boyutlarına (Zaman Planlaması, Zaman Tutumları Ve Zaman Harcattırıcılar) İlişkin Görüşlerinin Puan Ortalamalarını Gösteren İstatistik Bilgileri

Katılımcılar	N	Zaman Planlaması \bar{x}	Zaman Tutumları \bar{x}	Zaman Harcattırıcılar \bar{x}	Genel Zaman Yönetimi \bar{x}
1-5 yıl	72	32.1111	20.2917	16.7917	69.1944
6-10 yıl	79	32.1519	20.2785	16.4051	68.8354
11-15 yıl	65	33.3692	20.9077	16.6615	70.9385
16-20 yıl	70	33.5857	21.3000	16.7714	71.6571
21-25 yıl	95	34.4316	20.9158	16.9263	72.2737
26 ve üzeri	87	34.9195	21.6207	16.4943	73.0345
Toplam	468	33.5064	20.8996	16.6774	71.0833

Yukarıda Tablo 6, öğretmenlerin kıdem değişkenine göre genel zaman yönetimi ve genel zaman yönetiminin alt boyutları olan zaman planlaması,

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

zaman tutumları ve zaman harcattıricılara ilişkin puan ortalamalarını gösteren istatistik bilgilerini göstermektedir.

Yukarıdaki Tablo 6'da bu çalışmaya katılmış ilköğretim okulu öğretmenlerinin kıdem (hizmet yılı) değişkenine göre “zaman planlaması” alt boyutu hakkındaki puan ortalamaları gözükmemektedir. En yüksek puan, $\bar{x} = 34.91$ ile 26 yıl ve üzeri görev yapmış öğretmenler; en düşük puan ise $\bar{x} = 32.11$ ile 1-5 yıl arası görev yapmış öğretmenlerdir. Diğer kıdem gruplarına ait puan ortalamalarının da bu iki ortalama arasında değişmekte olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Kıdem (Hizmet Yılı) Değişkenine Göre “Zaman Planlaması” Hakkındaki Görüşlerini Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi İstatistik Bilgileri

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	541.826	5	108.365		
Gruplar içi	13009.155	462	28.158	3.848	0.002
Toplam	13550.981	467			

*p<0.05

Farklı kıdem gruplarındaki öğretmenlerin genel zaman yönetiminin bir alt boyutu olan “zaman planlaması” hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir (p<0.05) (Tablo 7). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla LSD testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda Tablo 8'de görülmektedir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Kıdem (Hizmet Yılı) Değişkenine Göre “Zaman Planlaması” Hakkındaki Görüşlerini Gösteren LSD Testi İstatistik Bilgileri

Bağımlı değişken	Kıdem (Hizmet yılı)	Farkların ortalaması	Standart hata	p
Zaman planlaması				
	1–5 yıl- 21–25 yıl	-2.3205	0.82915	0.005(*)
	1–5 yıl- 26 yıl ve üzeri	-2.8084	0.84543	0.001(*)
	6–10 yıl- 21–25 yıl	-2.2797	0.80798	0.005(*)
	6–10 yıl- 26 ve üzeri	-2.7676	0.82468	0.001(*)

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarında bazı gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir görüş farklılığının olduğu anlaşılmaktadır. Yukarıda Tablo 8’deki LSD sonuçlarına göre, dört grup arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu çalışmada yer alan 21–25 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenlerle 1–5 yıl ve 6–10 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler arasında “zaman planlaması” ile ilgili olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur; bu farklılığın, 21–25 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde çalışmada yer alan 26 yıl ve üzeri hizmet yılına sahip öğretmenlerle, 1–5 yıl ve 6–10 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler arasında “zaman planlaması” ile ilgili olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir; ve bu farklılığın, 26 yıl ve üzeri hizmet yılına sahip öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Yani, 21–25 ve 26 yıl üzeri hizmet yılına sahip öğretmenler, 1–5 yıl ve 6–10 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenlere göre zamanlarını planlama becerilerinde daha başarılıdır, denilebilir. Bu farklılık, öğretmenlerin tecrübe düzeylerinin fazla olmasından kaynaklanıyor olabilir. Özetle, öğretmenlik tecrübesi arttıkça, öğretmenlerin zamanlarını planlama konusundaki bilgi ve becerileri de artmaktadır denilebilir.

3.2. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin “Kıdem (Hizmet Yılı)” Değişkenine Göre Zaman Tutumları Hakkındaki Görüşleri

Tablo 7’de çalışmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin kıdem (hizmet yılı) değişkenine göre “zaman tutumları” hakkındaki puan ortalamaları verilmiştir. En yüksek puan, $\bar{x} = 21.62$ ile 26 yıl ve üzeri görev yapmış

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

öğretmenler; en düşük puan ise $\bar{x} = 20.27$ ile 6–10 yıl arası görev yapmış öğretmenlerdir. Diğer kıdem (hizmet yılı) grupları değerlerinin de bu iki ortalama arasında değişmekte olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Kıdem (Hizmet Yılı) Değişkenine Göre “Zaman Tutumları” Hakkındaki Görüşlerini Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi İstatistik Bilgileri

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	113.576	5	22.715		
Gruplar içi	5076.704	462	10.989	2.067	0.068
Toplam	5190.280	467			

* $p > 0.05$

Yukarıda Tablo 9 incelendiğinde farklı kıdem gruplarındaki öğretmenlerin genel zaman yönetiminin bir alt boyutu olan “zaman tutumları” hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$). Buradan bütün kıdem gruplarının, zamanın verimli ve etkili yönetimi konusunda benzer davranışlar gösterdikleri sonucuna varılabilir.

3.3. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin “Kıdem (Hizmet Yılı)” Değişkenine Göre Zaman Harcattırıcılar Hakkındaki Görüşleri

Yukarıda Tablo 7’de bu çalışmaya katılmış ilköğretim okulu öğretmenlerinin kıdem (hizmet yılı) değişkenine göre “zaman harcattırıcılar” hakkındaki puan ortalamaları görülmektedir. En yüksek puan, $\bar{x} = 16.92$ oranla 21–25 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, en düşük puan ise $\bar{x} = 16.40$ oranıyla 6–10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerdir. Diğer kıdem (hizmet yılı) gruplarının değerleri de bu iki ortalama arasında değişmekte olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Kıdem (Hizmet Yılı) Değişkenine Göre “Zaman Harcattırıcılar” Hakkındaki Görüşlerini Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi İstatistik Bilgileri

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	16.239	5	3.248		
Gruplar içi	2474.041	462	5.355	0.606	0.695
Toplam	2490.280	467			

*p>0.05

Yukarıda Tablo 10 incelendiğinde farklı kıdem gruplarındaki öğretmenlerin genel zaman yönetiminin bir alt boyutu olan “zaman harcattırıcılar” hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>0.05). Buna göre öğretmenlerin, “zaman harcattırıcılar” ile başa çıkma düzeyleri, hizmet yılına göre farklılık göstermemektedir. Yani, hizmet yılındaki bütün grupların, zaman harcattırıcılarla başa çıkma düzeylerinin benzerlik gösterdiği sonucu çıkarılabilir.

3.4. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin “Kıdem (Hizmet Yılı)” Değişkenine Göre Genel Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşleri

Yukarıda Tablo 7’de bu araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin kıdem (hizmet yılı) değişkenine göre “genel zaman yönetimi” hakkındaki puan ortalamaları gözükmemektedir. En yüksek puan, $\bar{x} = 73.03$ oranla 26 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler; en düşük puan ise $\bar{x} = 68.83$ oranıyla 6–10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerdir. Diğer kıdem (hizmet yılı) grupları değerlerinin de bu iki ortalama arasında değişmekte olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Kıdem (Hizmet Yılı) Değişkenine Göre Genel Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerini Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi İstatistik Bilgileri

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	1146.305	5	229.261		
Gruplar içi	32603.445	462	70.570	3.249	0.007
Toplam	33749.750	467			

*p<0.05

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Farklı kıdem gruplarındaki öğretmenlerin genel zaman yönetimi konusundaki görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla LSD testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar, aşağıdaki Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Kıdem (Hizmet Yılı) Değişkenine Göre Genel Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerini Gösteren LSD Testi İstatistik Bilgileri

Bağımlı değişken	Kıdem (Hizmet yılı)	Farkların ortalaması	Standart hata	p
Zaman yönetimi				
	1–5 yıl- 21–25 yıl	-3.0792	1.31263	0.019(*)
	1–5 yıl- 26 yıl ve üzeri	-3.8400	1.33839	0.004(*)
	6–10 yıl- 16–20 yıl	-2.8217	1.37893	0.041(*)
	6–10 yıl- 21–25 yıl	-3.4382	1.27912	0.007(*)
	6–10 yıl- 26 ve üzeri	-4.1990	1.30554	0.001(*)

Bu çalışmada yukarıda Tablo 12’deki istatistikî bilgilere göre, 6–10 ile 16–20 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenlerin “genel zaman yönetimi” ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş ve bu farkın, 16–20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Bunun yanında 21–25 yıl ile 1–5 ve 6–10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler arasında “genel zaman yönetimi” ile ilgili olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş ve bu farklılığın, 21–25 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde çalışmada yer alan 26 yıl ile 1–5 ve 6–10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler arasında “genel zaman yönetimi” ile ilgili olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş ve bu farklılığın 26 yıl ve üzeri hizmet yılına sahip öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır.

Özetle, çalışmada yer alan 21 yıl ve üzeri hizmet yılına sahip öğretmenlerin, diğer kıdem (1–5 yıllık ve 6–10 yıllık) gruplarına göre zamanı planlama, değerlendirme, verimli kullanma becerilerinde daha iyi oldukları, zaman düşmanlarıyla daha iyi başa çıktıkları yorumu yapılabilir. Dolayısıyla öğretmenlerin hizmet yılı arttıkça genel zaman yönetimi konusundaki bilgi ve becerilerinin de arttığı şeklinde bir sonuca varılabilir. Yani, hizmet yılı fazla olan öğretmenlerin, zamanı yönetme konusunda daha fazla fikir sahibi oldukları söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Verilerin analizi sonucunda, aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. İlköğretim Okulu öğretmenlerinin genel zaman yönetimi (zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar) hakkındaki görüşlerinde “cinsiyet”e bağlı anlamlı bir farklılık yoktur.

2. İlköğretim Okulu öğretmenlerinin genel zaman yönetimi (zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar) hakkındaki görüşlerinde “okul türü”ne bağlı anlamlı bir farklılık yoktur.

3. İlköğretim Okulu öğretmenlerinin genel zaman yönetimi (zaman planlaması, zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar) hakkındaki görüşlerinde “kıdem (hizmet yılı)”e bağlı anlamlı bir farklılık vardır.

Zaman yönetimi, öğretmenliğin bütün alanlarında önemli bir faktördür. Bu doğrultuda, incelenen araştırma sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Öğretmenlere zaman yönetiminin önemi hakkında bilimsel destek verilmelidir.

2. Hizmet yılı az olan öğretmenler, zamanlarını nerede ve ne şekilde harcadıklarını iyi tespit etmeli, zaman kaybına neden olan etkinlikleri belirleyip gerekli önlemleri almalıdır.

3. Okullarda zaman kaybına neden olan faktörlerde, öğretmenlerin şikâyetleri dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Alay, S. ve Koçak, S. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, sayı 35, 326–335.

Britton, B. K. ve Tesser, A. (1991). Effects of time-management practices on college grades. *Journal of Educational Psychology*, 83 (3), 405–410.

Erdul, G. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri İle Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Gözel, E. (2009). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

İşcan, S. (2008). Pamukkale Üniversitesi Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerilerinin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi.

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

- Karaođlan, A. D. (2006). Üst Düzey Yöneticilerin Zaman Yönetimi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi.
- Karasar, N. (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- McMillan, J. H. (2000). Educational Research. Fundamentals for the consumers (3rd ed.). Addison Wesley: New York.
- Paşa, M. (2001). Zaman Yönetimi ve Bir Uygulama. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.